

Preek zondag 26 augustus 2018 Citykerk het Steiger

Voorganger: Co Elshout

Lezingen: 2 Koningen 4,42-44, Efeziërs 5,25-27, Marcus 8,1-21

Lieve mensen,

Twee keer beschrijft Marcus het verhaal van de wonderbare broodvermenigvuldiging. Het eerste verhaal lazen we vijf weken geleden toen ik hier ook voorging. We begrepen toen dat Jezus ook de mensen in dat 'Galilea der heidenen' (zoals ze in Jeruzalem en omstreken deze noordelijke kolonie noemden) bij Gods geschiedenis met zijn mensen wilde betrekken. Een maaltijd vol symboliek, zo hoorden wij. Maar Jezus ging daarna verder. Op de zondagen daarna ging ik van kerk tot kerk, waaronder de Laurens en de Bergsingel, en las ik aan de hand van het oecumenisch leesrooster verder uit Marcus. En nu ben ik hier weer terug en is het kringetje rond. Want het is één groot verhaal in Marcus 6 en 7 en 8. Ik zou er boven willen zetten: Jezus op campagne. Je kunt het ook een catechese-cursus-reis noemen voor zijn leerlingen en via Marcus ook voor ons.

Jezus op campagne. Laten we drie demonstraties (want zo kun je het wel noemen) er nog even uitlichten. Eerst nog bij het meer toen sommigen van zijn leerlingen brood aten zonder eerst de handen te reinigen. En dat juist toen er een delegatie van de farizeeën sommige schriftgeleerden uit Jeruzalem op inspectie waren in dat 'Galilea der heidenen'. De godsdienstpolitie; orthodoxie op z'n smalst. Zeker in dat Galilea, met al die deugnieten en vreemdelingen daar, moet je je wel zeer goed aan onze regels houden, nietwaar? Smetvrees, niet voor de bacteriën (die waren nog niet ontdekt) maar voor de zondaars, zieken en vooral de heidenen. Rituele reinigingen, niet door God maar door mensen ingezet. Orthodoxie kan soms wat lachwekkend zijn met alle gedoe van keppeltje, krullen en pruiken of hoedjes, knotjes en zwarte kousen (wij zijn niet beter maar anders), maar het kan ook heel bedreigend zijn (en dat vaak in Gods naam, zoals we tot op vandaag meemaken).

Israël en de heidenen. 'Wij en zij'; het is van alle tijden en plaatsen. De mensheid leefde vroeger en soms nog in stamverband. De 'anderen' zijn

gevaarlijk. De geschiedenis van de mensheid is een en al strijd en oorlog. Het 'wij' geeft duidelijkheid, geborgenheid en saamhorigheid. En dat neemt af als het 'wij' steeds breder wordt, en dat maken wij mee: verdrinken we niet als Nederland in dat grote Europa? En dan zoeken we weer naar ons 'wij' en het 'zij'. Want het trieste is dat er geen 'wij' is zonder een 'zij'. Wij waren katholiek of protestant en nu zijn we samen christenen en we halen de joden er ook graag bij en zelfs de humanisten als onze joods-christelijke-humanistische cultuur tegenover die van de moslims.

En nu is Jezus op campagne tegen dat 'wij en zij denken'. Eerst in Galilea, nog Israëel maar aan de rand, maar vervolgens trekt hij naar het noorden naar de streek van Tyrus, dat is dus in het huidige Libanon. Tyrus, de stad waar die vreselijke koningin Izebel vandaan kwam! En om het er nog maar eens goed in te wrijven dat Jezus nu bij de heidenen was, schrijft Marcus dat de vrouw die hem bezocht, een Helleense was en Syrisch en Fenicisch van geboorte. En dan had ze ook nog een dochtertje met een boze geest. Hoe heidens kan je het treffen? Nu zijn er geleerden die zeggen dat Jezus nu als jood een lesje kreeg. Maar dat kan m.i. theologisch niet: Jezus is in het gehele zogenaamde 'nieuwe testament' herder en leraar, en niet ook leerling.

Ja maar, had Jezus het tegen die mevrouw het ook niet over de kinderen (dus de Kinderen Israëls) die toch niet hun eten kunnen laten opeten door de honden (dus de heidenen)? Ja, maar het is een uitdaging, een grap van hem, want hij heeft het niet over 'honden' maar over 'hondjes' (ja, met bijbelvertalingen moet je altijd heel erg oppassen, zeker ook die nieuwe). Een verkleinwoord relativeert. Honden kunnen gevaarlijk zijn, maar hondjes zijn aandoenlijk. Kinderen zijn er juist gek op en voeren ze maar wat graag. Die mevrouw had het door en grapte terug op niveau: "Maar de hondjes eten toch allang onder de tafel de kruimels van de kinderen!" Volgens mij zijn die twee lachend in elkaars armen gevallen.

Maar de campagne gaat verder, naar de streek van de Decapolis, de tien steden, verbonden met de Romeinse provincie Syrië, in het huidige Jordanië. Onder de naam Philadelphia maakte ook de huidige hoofdstad Amman daar deel van uit verder onder meer Pella en Gadara. Die steden waren onttrokken

aan de invloed van Israël en waren zeer hellenistisch geworden. Kortom: wat heb je vanuit Israël nu dáár te zoeken? En net als bij die mevrouw bij Tyrus tekent Marcus hier ook heel typisch een heiden die Jezus daar aantreft: de man is doof en spreekt moeizaam. In Israël is geloven juist vooral luisteren en spreken. En wie niet kan horen kan ook niet rechtaan spreken. Maar nu gaat ook deze heiden horen en spreken! Marcus vertelt het door middel van een voor onze moderne oren wat primitief wonderverhaal met een ritueel van spuug en speeksel, maar heel gebruikelijk toen. En dan zegt hij: 'Effata', dat is Aramees voor: doe of maak open. Een directe verwijzing naar Pasen. Ook voor deze heiden, ook bij de heiden, wordt het Pasen. Gods goedheid kent geen grenzen.

En nu komt de finale: weer een wonderbaarlijk maaltijd. De eerste van deze cursus was in Israël, bij het meer. Je herkent het al aan de getallen: vijfduizend mensen, vijf broden en twee vissen, twaalf manden over. Israël dus. Hier komt het wereldse getal vier (denk aan de vier winstreken): vierduizend mensen, en de volheid van zeven: zeven broden en wat visjes (het heidendom mikt niet zo precies), zeven korven over. Ja, eenzelfde maaltijd maar nu aan de ander kant van het meer. Pasen bij en met bij de heidenen, niet voor niets schrijft Marcus dat het al de derde dag was. En nee, het zijn niet de kruimels maar alles wordt gedeeld. Heidenen zijn geen honden, zelfs geen hondjes, maar ook mensen geschapen naar Gods beeld en gelijkenis.

En nu komen we aan het eind van deze catechesetrip. Ze varen terug en ja, hoor daar staan ze weer: de farizeeën. Ze willen van Jezus een teken uit de hemel. Ja, dat verlang je als je de tekenen van God niet bij de mensen ziet; dat de blinden zien, de doven horen, dat zien ze niet. Jezus trapt er niet in en laat ze maar staan. "Jullie een teken..." Hij stapt weer met zijn leerlingen in de boot, weer naar de overkant. Eerst waarschuwt Jezus ze (als een soort samenvatting) nog voor het zuurdesem (dat overal inkruipt) van de farizeeën en van Herodes, dus zeg maar van kerk en staat. En dan volgt de evaluatie van deze catechesereis. Maar de leerlingen zijn helemaal van slag: we hebben maar één broodje bij ons. Voor de derde keer op deze reis zijn ze bezorgd: niet genoeg brood.... Jezus geeft de komende leiding van de kerk, want de boot is uiteraard beeld van de kerk, er flink van langs: "Begrijpen jullie nog niets en

verstaan jullie niets? Is jullie hart verhard? Je hebt ogen maar kijkt niet, je hebt oren en hoort niet? Herinneren jullie je niet, toen ik de vijf broden heb gebroken voor de vijfduizend, hoeveel korven met brokken je vol hebt opgehaald?" Ja, twaalf. "En de tweede keer?" Zeven.... "En zien jullie het nu nog niet?" Israël en de volken, een nieuwe beweging. Nee, ook niet met het levende brood aan boord. Eigenlijk zijn ze nog net zover als de farizeeën: ze zien de tekenen niet. En de vraag aan ons is: wat zien wij?

Ja, de kerk kan een zielig bootje zijn, zelfs met de Lieve Heer aan boord. We staren naar dat ene broodje dat we nog over hebben in plaats van te zoeken naar 'mensen van goede wil'. Onze kerken trekken grenzen maar de Vader en de Zoon en ook de heilige Geest gaan hun ongekende gang dwars door palen en bepalingen heen. En laten wij ondertussen het brood breken en delen om te leren en te begrijpen dat hij alles zal weldoen zoals hij het daar in dat heidenenland heeft welgedaan En dat zongen de mensen daar ook.